

KLISICS Diána
PhD-hallgató
SZTE ÁJTK

DOI:10.15170/DIKE.2019.03.01.04

Mediáció családjogi ügyekben – a gyökerekről és a sajátosságokról

Mediation in Family Matters – Roots and Peculiarities

Considering the development of both international and European law, the tendency for turning to Alternative Dispute Resolution methods has been noticeable for a long time and one of its types is mediation. The roots of mediation derive from ancient communities. Mediation is a special conflict handling method, its essence lays in the fact that a neutral third party (a mediator) mediates in the dispute of the two parties with the consent of both. Family mediation is the most frequently used form of mediation. Its undeniable significance is reflected in the time factor, the costs, the fulfilment of the concluded agreements and last but not least, the future relationship of the parties.

Keywords: *family mediation, history of mediation, peculiarities of mediation, mediation in the substantive and procedural law*

*„(...) nem nyerni vagy elégtételt venni kell,
hanem megállapodni és kölcsönösen jól jární.”¹*

1. Bevezető

Magyarországon a legelterjedtebb konfliktuskezelési módszer a peres eljárás, a magyar mentalitás az ügyek nagy számában is tükröződik.² A bírósági eljárásban a felek mint felperes és alperes vesznek részt, az eljárás végén a bíróság nyertest és vesztest hirdet. Alternatív vitarendezési eljárás (a továbbiakban AVR) alatt olyan eljárásokat értünk, melyek a felek közötti vitát bírói úton kívül rendezik. Az AVR fogalma az eljárások széles körét öleli fel, melyek egyike mediáció.

A *mediare* latin eredetű szó, jelentése középben állni, egyeztetni, közbenjárni, közvetíteni, békéltetni. Valamennyi jogrendszerre és jogágra kiterjedő mediációs fogalomról ugyan nem beszélhetünk, azonban annak esszenciáját az alábbiakban foglalhatnánk össze: „*A mediáció egy speciális konfliktuskezelési módszer, amelynek lényege, hogy két fél vitájában mindkét fél beleegyezésével egy semleges harmadik fél (a mediátor) jár közben*”.³ A mediáció folyamán felértékelődik az egyén felelőssége, döntésben való szerepvállalása, ugyanis a mediátor nem ítélkezik, nem oldja meg a felek helyett a problémát, pusztán segít tisztázni a konfliktus természetét és segít a mindkét fél számára kielégítő megoldás megtalálásában.

¹ SÁRINÉ SIMKÓ, A mediáció 64.

² A 2018. évi statisztikai adatok alapján közel 1.227.000 ügy érkezett a járásbíróságokra és a törvényszékekre, mely a 2017-es év átlagában 89%. Lásd <https://birosag.hu/ugyforgalmi-adatok/birosagi-ugyforgalom-2018-eves-adatai> (letöltés ideje: 2019.04.11.)

³ BARCY – SZAMOS, „*Mediare necesse est*” 5.

2. Mediáció, facilitáció, békítés. Hol húzódik a határ?

Az egyéb alternatív konfliktusmegoldó módszerek közül a facilitációt és a békítést érdemes elhatárolnunk a mediációtól. A facilitáció esetében arról van szó, hogy a felek közötti tárgyalások eredményességének növeléséhez egy, a tárgyalásvezetésben székértelemmel rendelkező személyt vesznek igénybe. A facilitátor a felek figyelmét a problémára irányítja, a tárgyalás kimenetelében nem érdekelt. Tudását arra használja, hogy a találkozás gördülékeny és hatékony legyen: nem a döntésben segít, hanem abban, hogy a résztvevők a döntést meg tudják hozni. A békítés, melyre a későbbiekben visszatérünk, a peres és peren kívüli tárgyalások alternatív megoldási formája egyaránt lehet. Itt a békítő erőteljesebben avatkozik be a facilitációhoz vagy a mediációhoz képest, viszont a megoldási javaslatok minél szűkebb körére koncentrálva azt a veszélyt rejtheti magában, hogy az elért kompromisszum nem lesz majd tartós. Mediáció esetében a felek már nem feltétlenül tudnak kommunikálni egymással. A mediátor az, aki segít a feleknek a párbeszéd újraindításában, s a konfliktusokra lehetségesen alkalmazandó megoldások kialakításában.⁴

3. A mediáció nemzetközi történetéről

A mediációt gyakran egy új módszernek tekintik, pedig gyökerei ősi közösségekből erednek. Szerke a világon megfigyelhető, hogy a különböző kultúrákban a közösségek bölcs öregjeit, tiszteletre méltó tagjait igénybe vették a konfliktushelyzetek feloldására, békítésre, közvetítésre. Az ősi Kínában a mediáció volt az uralkodói dinasztiákban a konfliktusmegoldás egyik legfőbb eszköze. I.e. 5. században *Konfuciusz* arra sürgette az embereket, hogy a bírói út helyett vegyék igénybe a mediációt. Figyelmeztetett, hogy a pereskedés a feleket megkeseríti, képtelenné teszi őket az együttműködésre. A konfucianizmus szerint a legfőbb cél a harmónia, melynek elérésére a legjobb eszköz a meggyőzés és a tanítás. A viták békés rendezése az iszmáili muszlim közösségekben is tetten érhető, alkalmazása az iszlám vallási tradíciókon és szertartásokon nyugodott.⁵ Görögországban a mediátor elnevezése *proxenetas* volt. A rómaiak a mediátorokat különféle képpen nevezték, úgy mint *internuncius*, *medium*, *intercessor*, *phlanthropus*, *interpolator* vagy *interlocutor*. A nemzetségeken belül a világ minden táján jellemző volt a mediáció jellegű vitamegoldás, mely alapvetően a békés együttélést szolgálta.

A tradicionális közösségek felbomlását követően a polgári társadalmak jogrendszerei a konfliktusok megoldását a szabályozáson keresztül juttatták érvényre, a modern jogrendszerbe vetett bizalmat azonban kiábrándulás követte. Feljegyzések szerint a modern kori, 20. században intézményesült mediációt a modern nyugati társadalmakban a 19. században alkalmazták először. A mediáció korai alkalmazására több példát is találunk Európában és Észak-Amerikában. Ilyen a kvékerek gyakorlata, akik a mediációt részesítették előnyben házassági és kereskedelmi jogviták megoldására. A *Cheyenne* indián törzsfőnök feladatainak egyike közé tartozott a békítés. Az AVR a 20. század '20-as, '30-as éveiben kezdett meghonosodni az USA-ban, itt még jellemzően munkaügyi

⁴ NAGY, Bírósági mediáció 30.; BARCY – SZAMOS, „Mediare necesse est” 6–7.

⁵ PARKINSON, Family mediation 4–5.; PISSLER, Mediation in China 960.; Megjegyezzük, hogy a mediáció a mai modern Kínában is a vitamegoldás szokásos módja.

viták megoldásaként, majd a '60-as évekre már mozgalommá fejlődött. Az első békeltető testületeket az 1860-as években alapították, hogy segítsék a viták megoldását bizonyos iparágakban. Az Amerikai Zsidó Közösség 1920-ban, New Yorkban létrehozta a Zsidó Egyeztető Fórumot, hogy elősegítsék a viták konszenzussal történő rendezését. A pereskedés költséges és időigényes eljárás, melyhez képest a mediáció új alternatívát kínált. Ez időben Európában is felmerült az alternatív vitarendezés gondolata, amikor az az angolszász területeken már komoly fejlődésnek indult. *Nagy Márta* kifejtette, hogy ennek indoka abban keresendő, hogy a kódex alapján felépülő jogrendszerekben a bírói gyakorlat és a társadalom közötti kölcsönös kapcsolat nem olyan élő, mint a precedens alapú igazságszolgáltatási rendszerekben.⁶

A családi mediáció az USA-ban jelent meg először, kialakulásának időpontja a '70-es évekre tehető. A válások növekvő számának, valamint a válás egyre nagyobb elfogadottságának köszönhetően az anyagi jogban jelentős változások következtek be, úgy, mint a nem vétkességen alapuló bontás, vagy a gyermek feletti közös szülői felügyeleti jog, váltott elhelyezés mellett. Ezen túlmenően az eljárásjogban is változások jöttek. Ügyvédek egy csoportja szívére vette az új, nem vétkességi elven alapuló válási filozófiát. Mindkét házasság felbontását megelőzően találkozást kezdték szorgalmazni, ahol az ügyvéd a jogi tanácsadáson túl egyfajta semleges szerepben tűnik fel. A házasság felbontására és a különválásra már nem kizárólag jogi folyamatként tekintettek, hanem elkezdtek annak komplexebb megítélésével, a pszichológiai folyamatokkal is foglalkozni. Családi mediációs központok jöttek létre, az elsőt *O. J. Coogler* alapította 1974-ben, Atlantában. A jogi szabályozást tekintve Kalifornia állam volt az úttörője azon megoldásnak, hogy a szülői felügyelet, illetve kapcsolattartás miatt indított bírósági eljárás esetében a szülőknek kötelező az első bírósági meghallgatást megelőzően mediációban részt venniük. Az ügyvédi kar mediációhoz való kezdeti, teljes elutasító hozzáállását követően mára a legnagyobb létszámmal rendelkező vitarendező szervezet az Amerikai Ügyvédi Kar Vitarendező Tagozata.⁷

Az amerikai példát követően világszerte az angolszász államokban hasonló szabályozást léptettek hatályba. Az 1990-es években Angliában és Wales-ben a családi mediációs ügyek száma 600 és 800 közt mozgott. 1999-ben a mediációs ülésen való részvétel kötelező bevezetésével az ügyszám egyetlen év alatt 14.500-ra nőtt. Egy, a National Audit Office által közzétett későbbi tanulmány rámutatott, hogy a mediációs eljárás a hagyományos igényérvényesítéssel összevetve a családok számára sokkal kedvezőbb az eljárások kimenetelét, a stressz faktort, az idő és költségtényezőket tekintve egyaránt. A tanulmány arra a következtetésre jutott, hogy az ügyvédek anyagi okokból kifolyólag alapvetően az ügyfelekkel ellentétesen érdekeltek.⁸ A bírósági rendszer korlátai Európában is egyre inkább kirajzolódtak. Az Európa Tanács és az Európai Bizottság kijelölte a fejlődési irányokat, melyek a kutatások alapján a már jól bevált angolszász rendszerben alkalmazottak nemzeti gyakorlathoz igazítottan történő átvételére irányultak. A teljesség igénye nélkül a nemzetközi jogi dokumentumok és kezdeményezések közül kiemelendő az Európai Unió Miniszterek Tanácsa 1998. január 21-én kihirdetett no. R. (98) 1. ajánlása a családjogi mediációról, amely a tagállamok számára javasolta a családi mediáció bevezetését, illetve népszerűsítését.

⁶ NAGY, Bírósági mediáció 21., PARKINSON, Family mediation 4–5.

⁷ MILNE – FOLBERG – SALEM, The evolution of divorce and family mediation 4–6.

⁸ BANHAM – HALL, Family mediation 262–263.

Lefektette a családi mediációra vonatkozó alapelveket. Az Európa Tanács 1999 októberben Tamperében megtartott ülésén az igazságszolgáltatáshoz való jobb hozzáférés lehetővé tétele érdekében felszólította a tagállamokat alternatív, bíróságon kívüli eljárások kidolgozására. Az Európai Bizottság által 2002-ben Brüsszelben kiadott ún. Zöld Könyv a polgári és a kereskedelem területén alkalmazható alternatív vitarendezési eljárásokról nevesíti a mediációt, mint alkalmazandó alternatív konfliktuskezelési módszert. A viták konszenzussal történő rendezésének a jelentősége megnőtt az unió területén, a dokumentum összefoglalójában rögzíti többek között, hogy az AVR a joghoz való könnyebb hozzáférés eszköze. A mediáció előnyben részesítésnek indoka, hogy ezen alternatív vitarendezési forma biztosíthatja leginkább a viták takarékos, gyors, bíróságon kívüli rendezését.⁹ A 2004. esztendőben látott napvilágot a közvetítők európai magatartási kódexe, mely számos olyan alapelvet határoz meg, amelyek mellett az egyes közvetítők saját felelősségükre, önkéntes alapon elkötelezhetik magukat.¹⁰

Hosszas előkészítő munkát követően az Európai Parlament 2008. április 28-án elfogadta a 2008/52/EP Irányelvet a polgári és kereskedelmi ügyekben végzett közvetítés egyes szempontjairól, mely az európai családi mediáció fejlődését a leginkább meghatározta. Az irányelv célja a közvetítés és a bírósági eljárás közötti kiegyensúlyozott kapcsolat biztosítása. Az irányelv értelmében a tagállamoknak három év alatt be kellett illeszteniük a saját jogrendszerükbe a mediációs eljárást, melynek eredményeképpen beszélhetünk bírósági mediációról. Az irányelv rögzíti, hogy a közvetítés a polgári és kereskedelmi ügyekben a viták takarékos és gyors, bíróságon kívüli rendezését biztosíthatja, a felek igényei szerint kialakított eljárások révén. A közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodásokat nagyobb valószínűséggel tartják be önként, és valószínűbb, hogy a felek között korrekt és fenntartható kapcsolat marad meg [Preambulum (6)]. Megállapítja, hogy a közvetítést nem szabad a bírósági eljárás kevésbé hatékony alternatívájának tekinteni. A tagállamoknak ezért biztosítaniuk kell, hogy a közvetítés eredményeképpen létrejött írásbeli megállapodásban részes felek a megállapodásuk tartalmát végrehajthatóvá nyilváníthatassák [(Preambulum 19)]. Szorgalmazza a közvélemény tájékoztatását a közvetítők elérhetőségére vonatkozóan és a jogászok arra való ösztönzését sürgeti, hogy tájékoztassák ügyfeleiket a közvetítés lehetőségéről [(Preambulum 25)]. Rendelkezései közt találjuk a közvetítés igénybevételének bíróságok általi ajánlását (5. cikk), a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodások végrehajthatóvá nyilvánítását (6. cikk), a titoktartás biztosítását (7. cikk), valamint a közvetítés és az elévülési idő viszonyát (8. cikk). Az irányelv rendelkezései csak a határokon átnyúló vitákban történő közvetítésre alkalmazandók, azonban a tagállamok nincsenek elzárva attól, hogy a rendelkezéseket belföldi közvetítési eljárásokban is alkalmazzák [Preambulum (8)].¹¹

Az irányelv hatályosulásával kapcsolatos részletes hatástanulmányt az Európai Parlament 2014-ben jelentette meg. Megállapította, hogy öt és fél év telt el a mediációs irányelv elfogadása óta, amely még nem oldotta meg az ún. Európai Unió mediációs paradoxont. Számos bizonyított előnye ellenére a polgári és kereskedelmi ügyekben még mindig az ügyek kevesebb, mint egy

⁹ BARINKAI – HERCZOG – LOVAS – SZOTYORI NAGY, Családi Mediáció 209–212.; NAGY, Bírósági mediáció 17–22.; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52002DC0196> (2019. 05. 09.)

¹⁰ http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_ec_code_conduct_en.pdf (2019. 04. 10.)

¹¹ GYENGÉNÉ DR. NAGY, Első lépések 26–27.; BARINKAI – HERCZOG – LOVAS – SZOTYORI NAGY, Családi Mediáció 212–213.

százalékában alkalmazzák a mediációt az EU-ban. Javaslatokat tesz a tagállamok számára a paradoxon feloldásának lehetséges megoldásaira azzal, hogy a szakértők a kötelezően választható mediációs modellt támogatják.¹² Az Európai Bizottság 2018. év decemberében magatartási kódexet fogadott el, ezúttal a mediációs szolgáltatást nyújtókra vonatkozóan.¹³

4. A családi mediáció hazai fejlődése

4.1. A bíró mint békítő

A bíró békítő szerepe a házasság felbontásával kapcsolatban a magyar perjogi fejlődés folyamán több ízben is tetten érhető. Az 1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról (a továbbiakban: rPp.) szabályozta a bontóper előtti előkészítő eljárást, majd a bontóper előtti meghallgatás intézményét.

Az rPp. 280. § (1) bekezdése szerint a bontóper megelőzte egy előkészítő eljárás, amelynek célja a per előkészítésén túl a házastársak kibékítése volt. A nagy érdeklődéssel fogadott jogintézmény azonban nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket: a felek a formális eljárást a későbbi bontóperhez elengedhetetlen alaki feltételnek tekintették, a bíróságoknál ezen ügyek tárgyalása pedig sokszor felszínes, tartalmatlan maradt.¹⁴ Ennek eredményeképpen az 1957. évi VIII. törvény 93. §-a 1958. március 1. napi hatállyal az előkészítő eljárásra vonatkozó rendelkezést hatályon kívül helyezte.

A békítési kísérlet újabb lendületet vett: az 1986. évi IV. törvény 40. §-a iktatta be az rPp.-be a bontóper előtti meghallgatás intézményét, 1987. július 1-i hatálybalépéssel. A szabályozás a békéltetést kötelezően elrendelte a házasság felbontásának feltételeként. A peren kívüli eljárást egyesbíró folytatta le, melyen csak a felek vehettek részt, jogi képviselő nélkül. E szerint a bíróság tájékoztatta a feleket a meghallgatás során az eljárás jelentőségéről, a bontás várható következményeiről. A bíróság meghallgatta a feleket akár együtt, akár külön-külön, s megkísérelte a házastársak kibékítését. Amennyiben a békítés eredményes volt, a bíróság megszüntette az eljárást. Ellenkező esetben, illetve ha a másik fél nem jelent meg a meghallgatáson, a bontóper előtti meghallgatást végzéssel befejezetté nyilvánította. A rosszemlékű eljárásra vonatkozó rendelkezés 1995. augusztus 29-től hatályát veszítette, azonban a folyamatban lévő ügyekben továbbra is alkalmazni kellett. A jogintézmény hatályon kívül helyezésének indoka többek között az volt, hogy a bontóper előtti meghallgatás következtében a felek csak elenyésző számú esetben békültek ki, az ügyek sok esetben elhúzódtak. A békéltetésre pedig nem lehettek alkalmasak azok a bírák, akik megfelelő körülmények és felkészítés hiányában kötelezően lefolytatandó eljárásban találkoztak a valószínű szándékozó felekkel.¹⁵

A családi mediáció bevezetésének a lehetősége a nyolcvanas években merült fel, melynek akkor több akadálya is volt. Arra, hogy non-profit szervezetek vállaljanak családi mediációs

¹² GYENGÉNÉ NAGY – KÓRÓS, A bírósági közvetítésről – mindenkinek 127.

¹³ <https://rm.coe.int/cepej-2018-24-en-mediation-development-toolkit-european-code-of-conduc/1680901dc6> (2019. 05. 09.)

¹⁴ SZIGLIGETI, A házassági bontóper megelőző előkészítő eljárás 299.

¹⁵ LOVAS – HERCZOG, Mediáció, avagy a fájdalommentes konfliktuskezelés 12.; rPp. 280. §; 1995. évi LX. törvény 31. § (2)

tevékenységet, nem mutatkozott lehetőség. További akadály volt az angolszász példákhoz hasonlóan az ügyvédi hivatásrend ellenérdekeltsége: ha a felek gyorsan megegyeznek, az ügyvédi költség számottevően kevesebb lehet. A családjogi szabályozás sajátossága, hogy a felek megegyezését számos kérdésben az első helyre teszi. Így az egyező akaratnyilvánításon alapuló bontás feltétele volt már a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (a továbbiakban Csjt.) szerint¹⁶ is a szülők megegyezése az ún. járulékos kérdésekben. Ugyanakkor az egyező akaratnyilvánításon alapuló bontás sokszor csak látszólagos, háttérben beletörődés, kapkodás, kiszolgáltatottság is állhat.¹⁷

4.2. A közvetítói törvénytől a bírósági közvetítésig

Mérföldkő a 2003. március 17. napján hatályba lépett közvetítói tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény (a továbbiakban: Kvtv.), mely lefektette a polgári és kereskedelmi jogvitákban alkalmazandó közvetítói eljárás alkalmazásának részletes feltételeit. A törvény célja, hogy elősegítse a személyi és vagyoni jogokkal kapcsolatban felmerült azon jogviták rendezését, amelyekben a felek rendelkezési jogát törvény nem korlátozza. A jogszabály kezdetben csak a felek által kezdeményezett, jellemzően a pert megelőzően lefolytatott ún. civil közvetítói eljárásra vonatkozott. Itt találjuk a mediátorok felkérésére, feladataira, a közvetítói eljárás menetére vonatkozó szabályokat is. A törvény rögzíti, hogy a közvetítói eljárásban létrejött megállapodás nem érinti a feleknek azon jogát, hogy a vitás ügyben igényüket bírósági vagy választottbírói eljárás keretében érvényesítsék. Ennek oka, hogy a közvetítói eljárás csak egy kísérlet a jogvita rendezésére, amely nem korlátozhatja a feleket alapvető emberi jogukban, nevezetesen a bírósághoz fordulás jogában.

A gyermekvédelem területén a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény módosított 132. § (6) bekezdése alapján 2003. január 1. napjával hatályba léptek a gyermekvédelmi közvetítésre vonatkozó szabályok. A családjog egy részterületén, a gyermekkel való kapcsolattartás kérdésében a 14/2003. (II. 12.) Kormányrendelet 11. §-a a gyámhatóságról, valamint a gyermekvédelmi és a gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX.10.) Kormányrendeletbe beiktatott 30/A-30/D. §-ai vezették be az ún. gyermekvédelmi közvetítói eljárást. 2009. január 1. napjától kiegészült az rPp. 148. § (2) bekezdése azzal, hogy a bíróság – amennyiben annak sikerére esély mutatkozik, különösen, ha a felek bármelyike kéri – tájékoztatja a feleket a közvetítói eljárás lényegéről, igénybevitelének lehetőségéről, és ezzel összefüggésben a szünetelés szabályairól [137. § (1) bek. a) pont].

Nem vitattott, hogy a mediáció alkalmazásának sikerében az állami szerepvállalás kulcsfontosságú szerepet játszik. A kutatások eredményei azt mutatták, hogy a siker nagymértékben attól is függ, hogy a jogalkotó milyen garanciákat ad arra, hogy a polgári eljárásban a bírák a mediáció választásának irányába tereljék a feleket. A közvetítói törvény 2012. évi CXVII. törvény 39. § (2) bekezdése nyomán 2012. július 24. napi hatállyal történt módosítása nyomán bővült a hazai alternatív vitarendezés palettája: a törvény kiegészült a bírósági közvetítés jogintézményével, majd

¹⁶ Csjt. 18. § (2)

¹⁷ LOVAS – HERCZOG, Mediáció, avagy a fájdalommentes konfliktuskezelés 13–14.

2014. március 15. napi hatállyal a 2013. évi CCLII. törvény 105. § (17) bekezdése nyomán a bíróság által elrendelhető kötelező közvetítói eljárás jogintézményével.

4.3. Bírósági közvetítés

A bírósági közvetítés egy nemperes eljárás, amely a bíróságon folyamatban lévő peres vagy nemperes eljáráshoz kapcsolódik. Bírósági közvetítést az erre kijelölt bírósági titkár, bíró és rendelkezési állományba helyezett bíró végezhet a közvetítói szakmai képzés elvégzésének igazolását követően. A közvetítés a bíróság falain belül zajlik, a polgári perrendtartás illetékességi szabályai itt nem irányadóak, ráadásul a bírósági közvetítés illetékmentes. E szabályok lehetővé teszik, hogy a közvetítói eljárás során a családjogi jogvitákban gyors, megnyugtató megoldáshoz jussanak a felek térítésmentesen.¹⁸

A 2013. évi V. törvény, az új Polgári Törvénykönyv (a továbbiakban: Ptk.) hatálybalépésével annak Családjogi Könyvében megjelent a közvetítés intézménye a házassági bontóper és a szülői felügyeleti jog gyakorlásának körében, mellyel a későbbiekben foglalkozunk. A polgári perjogi kodifikáció folyamán a Mediációs Munkacsoport javaslatot tett a mediációs eljárás polgári perrendtartás szabályai közti, külön fejezetben történő szabályozására. A javaslat szerint e megoldás az alternatív vitarendezést a bírósághoz való fordulás jogával egyenrangú, azonos szintű vitarendezési fórummá emelné és hozzájárulna a szemléletváltáshoz.¹⁹ A bírósági mediációra vonatkozó szabályok különös szabályként a közvetítói törvényben maradtak, a Polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) a közvetítésre vonatkozóan pedig több helyütt, elsősorban tartalmaz szabályokat, melyre a későbbiekben visszatérünk.

5. Önkéntes, kötelezően ajánlott, vagy kötelező mediáció?

Különbség tehető a teljesen önkéntes, *voluntary*, kötelezően ajánlott, *mandatory* és kötelező, *compulsory* mediáció között. Az önkéntes alapú mediáció szabályai piaci viszonyok között jól alkalmazhatóak. A felek egyéni motivációjuk alapján, önkéntesen, együtt döntenek el, hogy mediációs eljárás lefolytatását kérik, s az ott létrejött megállapodás betartása is alapvetően önkéntes alapon működik. A pert megelőző közvetítés tipikusan bíróságon kívüli (*out of court mediation*), a közvetítők a bírósági szervezethez közvetlenül nem kapcsolódnak. A mediáció másik modellje a bírósághoz kapcsolódó (*court annexed*) mediáció, illetve a bírósági (*judicial*) mediáció. A kötelező mediáció szabályai alkalmasak arra, hogy a mediáció szabályait bírósági eljárásokban is alkalmazzák. A kötelezően ajánlott mediáció esetében arról van szó, hogy a felek egy harmadik személytől, jellemzően a bírótól kapott utasítás alapján meg kell fontolják a mediációs eljárásban való részvétel lehetőségét, melyről közösen döntenek. A bíró által ajánlott mediációban megszületett megállapodások a bíró általi jóváhagyást követően jogerőssé és végrehajthatóvá válnak. Ez a megoldás nem töri át a felek önkéntességét, hiszen nem a mediációs eljárásban való részvételre, hanem csupán a részvétel

¹⁸ KRÉMER, A mediáció alapkérdései 51.

¹⁹ GYENGÉNÉ NAGY – SZABÓ – VARGA, A polgári perjogi törvénykönyvben vagy azon kívül, avagy a mediáció helye az eljárásjogban 606.

megfontolására kötelesek.²⁰ A konfliktusok széles körében alkalmazható, így többféle mediációról beszélhetünk az érintett jogterülettől függően. Többek között fogyasztóvédelmi, egészségügyi, munkaügyi, illetve családi mediációról, mely utóbbi a mediációs fajták leggyakrabban használt formája.

6. A családi mediáció sajátosságai

A társadalom legkisebb, s egyben alapegysége a család. Az elmúlt évtizedek társadalmi változásai együtt jártak a válások, vagyoni jogi, gyermekelhelyezési perek növekedésével és a házasságkötések számának egyidejű csökkenésével. A mediációs eljárást a családi kapcsolatok megőrzésében lehet talán a legjobban alkalmazni, hiszen a jogvita mögött erős érzelmi alapú érdekvita húzódik meg. A mediáció módszertanára történő kitérés nélkül rögzítjük, hogy a módszertan családi mediáció esetében sem különbözik az általános szabályoktól, azonban sokkal intenzívebben jelennek meg az érzelmek. Míg a mediációs eljárás alapesetben csupán egy ügyről szól, addig a családi mediáció a résztvevők életéről.²¹

A családi konfliktus gyakran érzelmileg túlfűtött, s itt a legerősebb a késztetés a feleknél, hogy maguk döntsenek saját ügyükben és ne érezzék azt, hogy vesztésként kerülnek ki a kapcsolatból. A mediáció nagy ígérete abban rejlik, hogy segít a feleknek másképp látni a konfliktust, valamint a saját és a másik viselkedését.²² A közvetítői eljárásban lehetőség nyílik a mediátor bevonásával a feszültségek levezetésére és az érdemi – őszinte és jóhiszemű – kommunikációt követően a probléma megoldására. A mediátor közreműködik abban, hogy a felek felismerjék a közös célokat, újra induljon a felek között a párbeszéd, s kölcsönösen elfogadható javaslatok szülessenek a megegyezés érdekében. A mediáció konszenzuson alapul, a felek döntenek el, hogy meg tudnak-e egyezni, így a vita kimenetele is rajtuk áll. Nem következik be a peres eljárásokat oly jellemző nyertes-vesztés helyzet. A részvétellel pedig nem veszítenek semmit, jogvitájukat, amennyiben arra igényt tartanak, megegyezésük hiányában a bíróság dönti el. Családjogi ügyekben nem ritka a több (három-négy) ülésen való részvétel a megállapodás létrejöttéhez. A mediáció nem nyilvános, bizalmas jellegű és előítélettől mentes. Ami a folyamat során napvilágra kerül, nem használható fel későbbi eljárásokban. Jellemzője, hogy az igények és érdekek mentén működik, kizárva ezzel a feleket a jogok és köteleességek rögzítéséből. A folyamat nem a múltban keresi a hibákat és a kapcsolat megromlásához vezető okokat, hanem a jövőbe tekintve a megoldásra fókuszál. A konfliktus felek általi együttes megoldása pedig a megállapodás önkéntes betartásának a garanciája is egyben.²³

Családi mediációra sor kerülhet különösen szülői felügyeleti jog gyakorlásának rendezése körében, vagyoni jogi igények, tartás, kapcsolattartás rendezése kapcsán, házassági perek megelőzően, vagy már a per folyamán egyaránt. Ezen utóbbinál érvényesül az a törvényi korlátozás, hogy házassági perekben a bíróság döntése szükséges a házasság érvénytelenségének, továbbá

²⁰ GYENGÉNÉ – KÓRÓS, A bírósági közvetítésről – mindenkinek 20. és 125.

²¹ BARINKAI – HERCZOG – LOVAS – SZOTYORI NAGY, Családi Mediáció 165.

²² KERTÉSZ, Mediáció a gyakorlatban 11.

²³ MILNE – FOLBERG – SALEM, The evolution of divorce and family mediation 8.; NAGY, Bírósági mediáció 41–42.; STRASSER – RANDOLPH, Mediáció. A konfliktusmegoldás lélektani aspektusai 77–79.

érvényességének, létezésének vagy nemlétezésének megállapításához és a házasság felbontásához. Bontójogunk az ún. feldúltsági elven alapul, a nem ritkán hosszadalmas bizonyítási eljárás a feldúltsághoz vezető folyamat teljes, olykor fájdalmas feltárására irányul. Az érzelmek kezelésére a bírósági eljárás nem alkalmas, hisz nem arra hivatott, a hangsúly a tényekre helyeződik. Kétségtelen, hogy célravezetőbb az a megoldás, amikor a felek közös megegyezés alapján kérik a házasság felbontását. Különösen azért, hogy elkerülhető legyen a szülői együttműködést károsan befolyásoló bizonyítási eljárás lefolytatása és a további lélektani hátrányok elszívása. Az egyező akaratnyilvánításon alapuló bontás háttérben viszont sokszor nem az egyező akarat, hanem a kapcsolat minél hamarabb történő befejezése áll, amely a későbbiekben óhatatlanul is újabb jogvitához vezethet.²⁴ A Ptk.-ban ennek ellensúlyozásaként megjelenik a bontóperrel összefüggésben a közvetítői eljárás igénybevételének a lehetősége, amely a felek által megkötött egyezség tartósságának garanciája lehet.

Sok esetben a családi konfliktus a gyermek feletti szülői felügyeleti jog kérdése körül forog. A mediációs eljárásban a mediátor a felek érdekeinek pártatlan képviselője. Amennyiben azonban a vitában gyermek is érintett, a mediátornak a gyermek mindenekfelett álló érdekét kell képviselnie összhangban az ENSZ Gyermekjogi Egyezmény rendelkezéseivel. A felek kérhetik, hogy a szülői felügyelet gyakorlásáról kötött egyezségüket a bíróság hagyja jóvá, amelynek nincs akadálya, ha az a gyermek érdekében áll. A szülői felügyeletre, illetve a kapcsolattartásra vonatkozó perekben a gyermek közvetítői eljárásba történő bevonásával kapcsolatos nézetek megosztottak. Egyre nagyobb szerephez jut a gyermek véleménye, viszont a gyermek információhoz való joga és biztonsága egymásnak feszül. A Partners Hungary Alapítvány 2016 januárjában alakult informális mediációs munkacsoportja szakmai ajánlásában megállapította, hogy nem adható egyértelmű válasz, a mediátor dönt esetről esetre a gyermek eljárásba történő bevonásának a kérdésében. A hangsúly a gyermek mindenekfelett álló érdekének érvényre juttatásán van, amely érdek adott esetben szólhat a gyermek meghallgatásának mellőzése mellett.²⁵

A családi mediációban indokolt lehet a páros mediáció, a legjobb pedig, ha férfi-nő páros mediátor vezeti le a mediációs üléseket. Nem csak azért, mert a mediátorok szakértelme így összeadódik, hanem azért, mert a női mediátorok sokszor könnyebben azonosulnak a nővel, s így jobban megértik őket, mely a férfiak esetében fordítva is igaz. A páros mediáció mellett szól az is, hogy a felek sokszor jobban hallgatnak az azonos nemű mediátorra.

7. Hatékonyság kérdése, az alkalmazhatóság korlátai

Elmondhatjuk, hogy amennyiben a felek a mediáció során akár csak részben, de megegyezésre jutnak, már eredményesnek tekinthetjük az eljárást. A mediáció célja nem csupán a felek közötti megállapodás létrehozása, hanem a köztük lévő kommunikáció elősegítése. Ezáltal a felek vitarendezésben szerzett tapasztalatai jó eséllyel szolgálják a későbbi együttműködést is, mely a

²⁴ VARGA, A családi közvetítés (mediáció) specifikumai és problémái 5.

²⁵ A gyermek szerepe a válási mediáció során. Szakmai ajánlás – Tervezet 2017. március <http://www.mediacioscentrum.hu/wp-content/uploads/A-gyermek-szerepe-a-v%C3%A1l%C3%A1si-medi%C3%A1ci%C3%B3-sor%C3%A1n.pdf> (2019. 04. 16.)

mediáció egy lehetséges hozadéka.²⁶ A közvetítés intézményét sokszor éri az a vád, hogy a bíróságok munkaterhe érzékelhetően nem csökkent annak bevezetésével,²⁷ sőt, a bírósági közvetítés esetében a titkári és a bírói munkateher összeadódik a közvetítői feladatokkal. A hatékonyság mérését azonban nem szabad pusztán matematikai művelet alapján kapott eredményre szűkíteni, hanem mindenképpen a hatékonyság körébe kell vonni többek közt a bíró által mellőzhető perbeli cselekmények idő- és költség megtakarításait is.²⁸

Az ún. európai mediációs paradoxon esete hazánkban is megfigyelhető. Statisztikai adatok alapján a 2018. év első félévében az érkezett bírósági közvetítési ügyek mennyisége ezer alatti, szám szerint 818, a befejezetteké 919, folyamatban maradt 320.²⁹ Ez a szám a teljes ügyforgalomhoz képest csekély, azonban a fentiekben leírtaknak megfelelően azt is hozzá kell tenni, hogy a hatékonyság nem törvényszerűen csak számokban mérhető.

A bírósági és a civil közvetítés összevetéséből olyan következtetés is levonható, hogy a két jogintézmény némileg egymásnak feszül. Civil közvetítés esetén a feleknek maguknak kell a számukra megfelelő, szakértelemmel rendelkező szakértőt kiválasztaniuk, akivel a mediációs eljárást adott helyen és időben, egyedül, a díjazást is magában foglaló megállapodást követően lefolytatják. Bírósági mediáció esetében a szabad kapacitás függvényében szinte azonnal mediátorhoz jutnak a felek, helyben és ráadásul ingyen. Mindenesetre a közvetítői eljárás igénybevételenek alacsony számát nem ebben kell keresnünk.

A mediáció nem ad választ mindenre, az nem minden esetben alkalmazható. Ezen esetek közé tartozik, amikor nem egyenlőek a felek közötti erőviszonyok, vagy ha tele vannak dühvel, gyűlölettel, vagy ahol erőszak van jelen, illetve ahol a felek egyike nem akar, nem tud részt venni a tárgyalásokon.³⁰ A mediáció nem alkalmazható a vita minden stádiumában. A konfliktus eszkalációjának fázisait tekintve hat szakaszt különíthetünk el: jelzés, vita, polarizáció, szegregáció, destrukció, majd a kimerülés fázisa. Az első két szakaszban ritkábban kerül sor mediációra, míg az utolsó kettő szakaszban az értelmetlenné válhat. A mediáció sikeressége gyakran azon is múlik, hogy milyen régóta tart a felek között a vita. Minél régebbi a konfliktus, annál kisebb az esély arra, hogy a felek együttműködő megoldást választanak.³¹

7. Közvetítés a Ptk.-ban

A közvetítés anyagi jogi szabályozása az új Ptk. hatálybalépésével jelent meg. A törvény a mediációt előtérbe helyezi, a negyedik könyvben megjelenik a mediáció önkéntes és kötelező(en választható) formája egyaránt.

²⁶ RÚZS MOLNÁR, A mediáció gyakorlati szemmel 271.

²⁷ Erre vonatkozóan lásd még NÉMETH, A polgári ügyekben folytatott mediáció (közvetítés) kezdeti időszaka Magyarországon 269–279.

²⁸ DR. GYENGÉNÉ DR. NAGY, A bírósági közvetítés fejlődésének lehetőségei 4.

²⁹ https://birosag.hu/sites/default/files/2018-11/reszletes_elemzes_a_2018._i._felev_birosagi_ugyforgalomrol

³⁰ BARCY – SZAMOS, „Mediare necesse est” 11.

³¹ KERTÉSZ, Mediáció a gyakorlatban 30.; KRÉMER, A mediáció alapkérdései 38–39.

7.1. Önkéntes mediáció

A házastársak a házassági bontóper megindítása előtt vagy a bontóper alatt – saját elhatározásukból vagy a bíróság kezdeményezésére – kapcsolatuk, illetve a házasság felbontásával összefüggő vitás kérdések megegyezésen alapuló rendezése érdekében közvetítői eljárást vehetnek igénybe. A közvetítői eljárás eredményeként létrejött megállapodásukat perbeli egyezségbe foglalhatják.³² A Ptk.. a házasság felbontásánál utal erre az új, alternatív konfliktuskezelési módszerre. A feleknek közvetítői eljárás igénybevételére eddig is lehetőségük volt, azonban ezt ezentúl a bíróság is kezdeményezheti. A válni akaró házastársaknak a mediáció segít a kulturált válásban, a vitás kérdések megegyezéssel történő rendezésében. A külföldi tapasztalatok alapján a bírósági eljárástól független és a felek önkéntes részvételén alapuló mediáció tűnik alkalmasabbnak a viták megnyugtató és hatékony megoldására.

A fenti szakasz alapján a bíróság csak akkor kezdeményezi a közvetítői eljárás igénybevételét, ha a felek közötti viszony nem romlott meg oly mértékben, hogy az a közvetítői eljárás igénybevételét lehetetlenné teszi, illetve ha a felek hajlandóságot mutatnak a vitás kérdések békés rendezésére. A bíróság ez esetben csupán javasolja a mediációs eljárásban való részvételt, nem kötelezi a feleket semmire. A közvetítői eljárás eredményeként létrejött megállapodás pedig perbeli egyezségbe foglalható, amely alapja lehet az egyező akaratnyilvánításon alapuló bontásnak.³³

7.2. Kötelező(en választható) mediáció

A mediáció ezen fajtája törvénybe illesztésének indoka a kiskorú gyermek feletti szülői felügyeleti jog rendezése. A bíróság indokolt esetben kötelezheti a szülőket, hogy a szülői felügyelet megfelelő gyakorlása és az ehhez szükséges együttműködésük biztosítása érdekében – ideértve a különélő szülő és a gyermek közötti kapcsolattartást – közvetítői eljárást vegyenek igénybe.³⁴

A kiskorú gyermek alapvető érdeke az, hogy a szülők közösen, megegyezéssel döntsenek a szülői felügyelet jövőbeni gyakorlásáról, hisz ők tudják mi a legjobb a gyermeküknek, valamint legalább a gyermek sorsát érintő lényeges kérdésekben továbbra is együtt kell működniük. Amennyiben a bíró úgy látja, hogy annak lefolytatásától eredmény várható, nem fellebbezhető végzéssel kötelezi a feleket közvetítői eljárás igénybevételére, egyidejűleg elrendeli az eljárás felfüggesztését. Az elhúzódó eljárás elkerülése érdekében a peres eljárást folytatni kell, amennyiben bármely fél igazolja, hogy a közvetítői eljárás befejeződött, vagy a közvetítői megbeszélésen történő részvétel ellenére a közvetítői eljárás el sem indult, illetve két hónap eltelt a közvetítői eljárásra kötelező határozat közlése óta, azonban a fenti tények egyike sem került igazolásra. Amennyiben a közvetítői eljárás előreláthatóan két hónapon belül nem fejezhető be és a felek ezt a határidő lejárta előtt nyolc nappal írásban bejelentik, a tárgyalás addig nem folytatható, ameddig a közvetítői eljárás be nem fejeződik.

³² Ptk. 4:22. §

³³ BOROS – KATONÁNÉ – KÖRÖS – MAKAI – SZEIBERT, Az új Ptk.. magyarázata III/VI. 73–74.

³⁴ Ptk.. 4:172. §

A közvetítói eljárás ezen fajtájánál a feleknek együtt kell működniük legalább egy közvetítővel és részt kell venniük az első megbeszélésen, ahol a közvetítő tájékoztatja őket az eljárás lényegéről. Fontos, hogy nem maga a megállapodás, vagy az eljárásban történő érdemi részvétel a kötelező, hanem csupán az első közvetítói megbeszélésen történő részvétel. Ezt követően a felek szabadon dönthetnek arról, hogy részt vesznek-e közvetítói eljárásban a vitájuk rendezése érdekében, vagy sem. Abban az esetben, ha a fél elmulasztja az első megbeszélésen történő részvételt és az a terhére írható, a bíróság pénzbírságot szabhat ki. Amíg az önkéntes mediáció esetében a mediátor díja megállapodás kérdése, addig kötelező mediáció esetében a közvetítói díj maximált a közvetítói tevékenységről szóló törvény 38/D § alapján. A bírósági mediáció a civil mediációtól eltérően pedig ingyenes, azaz illetékmentes.³⁵ Amennyiben a felek közt a közvetítói eljárás keretében megállapodás nem jött létre, a peres eljárás folytatódik és a bíró dönt a jogvita kérdésében.³⁶ A jogalkotó kiemelten fontosnak tartja a mediáció mielőbbi széles körű elterjedését. Ennek érdekében rendelkezik úgy a Ptké,³⁷ hogy a fenti szabályokat a közvetítói eljárás kötelező igénybevitelének elrendelésére vonatkozóan a Ptk.. hatálybalépésekor folyamatban lévő eljárásokban is alkalmazni kell.

8. A közvetítéssel kapcsolatos rendelkezések a Pp.-ben

A polgári perrendtartásban számos szabály foglalkozik a közvetítéssel. A bíróság terelő szerepe erőteljesen megjelenik, továbbá a perköltségre vonatkozó szabályokban szankciós jellegű rendelkezéseket találhatunk a közvetítés igénybevitelének szorgalmazására. Ezek közül kiemelnénk az alábbiakban néhányat: új, objektív kizárási okként került rögzítésre, hogy a perrel összefüggő jogvitában közvetítőként eljáró személy a perben bíróként nem járhat el [Pp. 12. § e)]. A kódexben számos kivételt találunk a költségviselés általános szabályai alól, amelyek a felek ösztönzését, az oktalan pereskedés megelőzését, a mediációs megállapodások betartását és a jogintézménybe vetett bizalom erősítését egyaránt szolgálják. A peres eljárások megelőzése mint a mediációs eljárás célja nem valósul meg, amikor a felek egyike a mediációs eljárásban létrejött megállapodás ellenére a bírósághoz fordul a jogvita tárgyában. Kivételt képez, amikor a felperes kizárólag a megállapodásban foglaltak iránt, annak nemteljesítése miatt indít pert. A kódex az előbbi magatartás estére előírja, hogy az alperes költségét a felperes téríti meg [Pp. 86. § (3)]. Nem szolgálja a jóhiszemű pervitelt, amikor a kötelező közvetítói eljárásban létrejött, jogszabályoknak megfelelő megállapodás ellenére a fél a perben nem köt egyezséget. Ekkor az ellenfél perköltségének a közvetítói eljárásban felmerült részét a per eredményére tekintet nélkül a fél téríti meg [Pp. 86. § (4)].

A peres eljárás felfüggesztéséről rendelkezik a bíróság, ha kötelező közvetítói eljárás igénybevitelre kötelezi a feleket [Pp. 124. § (1)]. A Pp. szabályozza a közvetítói eljáráshoz kapcsolódó és a nélküli egyezségi kísérletet mint nemperes eljárásokat, az ott létrejövő megállapodások végrehajthatóvá nyilvánítására [Pp. 167-168. §]. A Pp. előírja a bíró számára, hogy

³⁵ 1990. évi CXIII. törvény az illetékekről (a továbbiakban: Itv.) 56. § (4)

³⁶ BOROS – KATONÁNÉ – KÖRÖS – MAKAI – SZEIBERT, Az új Ptk.. magyarázata III/VI. 303–305.

³⁷ 2013. évi CLXXVII. törvény a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről 37. §

a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően, még az érdemi tárgyalásra történő áttérést megelőzően kísérelje meg a felek között egyezség létrehozását, ha annak sikerére esély mutatkozik. Emellett tájékoztatást nyújt a közvetítés igénybevételének lehetőségéről, annak módjáról és előnyeiről, az esetleges megállapodás bírósági egyezségbe foglalásának lehetőségéről, valamint a szünetelés szabályairól [Pp. 195. §]. Az rPp.-ben is szerepelt, a Pp. is rögzíti azt a szabályt, hogy a bíróság a per bármely szakaszában megkísérelheti, hogy a felek a jogvitát vagy a vitás kérdések egy részét egyezséggel rendezzék. A bíróság tájékoztatási kötelezettsége itt is fennáll a közvetítői eljárás igénybevételének lehetőségével kapcsolatban, de csak amennyiben annak sikerére esély mutatkozik, annak érdekében, hogy az ne csak formális figyelmeztetés legyen [Pp. 238. §].

A Pp. a házassági pereknél rögzíti, hogy a bíróság a per bármely szakaszában, különösen a perfelvételi tárgyaláson, megkísérli a felek békítését. Ha a békítés eredményre vezet, a bíróság az eljárást hivatalból megszünteti. Ebben az esetben a felek perköltség megtérítésére nem kötelesek. A bíróság köteles a felek figyelmét felhívni a közvetítői eljárás igénybevételének lehetőségére és előnyeire [Pp. 456. § (2)-(3)]. A per gazdaságosabbá válhat a felek számára, amennyiben közvetítői eljárás keretében rendezik jogvitájukat. Az illetéktörvényben meghatározott kedvezmények a felek ösztönzését hivatottak szolgálni.³⁸

9. Következtetések

A mediáció gyökerei több évezredes múltra tekintenek vissza, számos kultúrában felfedezhetőek alkalmazásának nyomai. Az idők folyamán, a modern polgári társadalom és államberendezkedés kialakulásával alkalmazása visszaszorult, majd a 20. században modern formájában intézményesült. Az alternatív vitarendezési módszerek, azon belül is a mediáció felé fordulással, térhódításával visszajutunk az ősi módszerhez, mely hatékony megoldást kínálhat a 21. századi polgárok konfliktusaira egyaránt.

Hazánkban a mediáció anyagi jogi jogszabályi szinten is megjelent az új Ptk. hatálybalépésével a családjogi ügyekben, fokozott jelenléte a polgári perrendtartásban is tetten érhető. Példamutató állami szerepvállalásról tesz tanúbizonyságot az, hogy a bírósági közvetítést a jogalkotó ingyenessé tette. A mediáció igénybevételének népszerűsítésére számos törekvés indult, ide sorolhatók különösen a civil szervezetek, mint a Kapcsolat Alapítvány, az Országos Mediációs Egyesület, a Bírók a Mediációért Egyesület tevékenysége, vagy az OBH mellett működő Mediációs Munkacsoport. Már rég megindult a mediáció mint permegelőző, jogvita rendezést elősegítő lehetőség a köztudatba történő beszivárgás rögzös útján. A folyamat a jövőben remélhetőleg felgyorsul, melynek következtében a mediáció lehetőségével a jogkeresők és a jogalkalmazók tudatosan számolnak.

A mediációban való részvétel önkéntes jellegének megtartása álláspontom szerint feltétlenül indokolt. Kötelezővé tétele valószínűleg pontosan az ellenkező hatást váltaná ki: az eljárás könnyen formálissá, kiüresedetté válna, amely csak egy plusz kötelező kör lenne az igényérvényesítés rendes útja előtt. Javasolt lehetne a mediáció oktatása a jogi egyetemi alapképzés keretében. A társadalmi

³⁸ Itv. 42. § (6), 58. § (4)

szemléletváltás elérése és az ügyvédi hivatásrend mint a peres felek képviselőinek a megnyerése végső soron a siker kulcsa lehet.

A közvetítés igénybevétele családjogi vitákban, amennyiben az egyéb okból nem kizárt, különösen előnyös lehet az időtényező, a költségek, a megállapodás végrehajtása és nem utolsósorban a felek jövőbeni kapcsolata szempontjából egyaránt, amely végső soron a közös kiskorú gyermek(ek) érdekét is kiemelten szolgálja. Vitakultúránk javulásához a mediáció nagymértékben hozzájárulhat, amennyiben vállaljuk az ehhez szükséges belátást és felelősséget.

Felhasznált források és irodalom

- BANHAM-HALL, Mary: Family mediation. In: RICHBELL, David: How to master commercial mediation. Bloomsbury 2015
- BARINKAI Zsuzsanna – HERCZOG Mária – LOVAS Zsuzsanna – SZOTYORI NAGY Viktória: Családi Mediáció. In: SÁRINÉ SIMKÓ Ágnes (szerk.): Mediáció. Közvetítői eljárások. Budapest 2012, 159–234.
- BOROS Zsuzsa – KATONÁNÉ PEHR Erika – KÖRÖS András – MAKAI Katalin – SZEIBERT Orsolya (szerk.): Az új Ptk.. magyarázata III/VI. Polgári jog Családjog. Budapest 2014
- BARCY Magdolna – SZAMOS Erzsébet: „Mediare necesse est”. A mediáció technikái és társadalmi alkalmazása. Budapest 2002
- DR. GYENGÉNÉ DR. NAGY Márta: A bírósági közvetítés fejlődésének lehetőségei Magyarországon. Családi jog 2014/4. sz. 1–6.
- STRASSER, Freddie – RANDOLPH, Paul: Mediáció. A konfliktusmegoldás lélektani aspektusai. Budapest 2008
- GYENGÉNÉ DR. NAGY Márta: Első lépések - a polgári és kereskedelmi ügyekben végzett közvetítés egyes szempontjairól szóló EP/ET/ 2008/52/EK Irányelv átültetésének tapasztalatairól. Családi jog 2012/3. sz. 26–33.
- GYENGÉNÉ NAGY Márta – KÖRÖS András (szerk.): A bírósági közvetítésről – mindenkinek. Budapest 2016
- GYENGÉNÉ NAGY Márta – SZABÓ Péter – VARGA Imre - A polgári perjogi törvénykönyvben vagy azon kívül, avagy a mediáció helye az eljárásjogban. In: NÉMETH János – VARGA István (szerk.): Egy új polgári perrendtartás alapjai. Budapest 2014, 592–609.
- KERTÉSZ Tibor: Mediáció a gyakorlatban. Miskolc 2010
- KRÉMER András: A mediáció alapkérdései. In: SÁRINÉ SIMKÓ Ágnes (szerk.): Mediáció. Közvetítői eljárások. Budapest 2012, 13–88.
- MILNE, Ann – FOLBERG, Jay – SALEM, Peter: The evolution of divorce and family mediation: an overview. In: MILNE, Ann – FOLBERG, Jay – SALEM, Peter (eds.): Divorce and family mediation. New York 2004, 3–25.
- NAGY Márta: Bírósági mediáció. Szeged 2011
- NÉMETH János: A polgári ügyekben folytatott mediáció (közvetítés) kezdeti időszaka Magyarországon. In: HARSÁGI Viktória – WOPERA Zsuzsa (szerk.): Az igazságszolgáltatás kihívásai a XXI. században. Budapest 2007, 269–279.
- PARKINSON, Lisa: Family mediation. Bristol 2011
- PISSLER, Knut B.: Mediation in China: Threat to the Rule of Law? In: HOPT, J. Klaus – STEFFEK, Felix (szerk.): Mediation. Principles and Regulation in Comparative Perspective. Oxford 2013, 959–1010.
- RÚZS MOLNÁR Krisztina: A mediáció gyakorlati szemmel. In: Acta Juridica et Politica Tomus LXXX., Ünnepi kötet Dr. Zakar András c. egyetemi tanár 70. születésnapjára. Szeged 2017, 263–277.
- SÁRINÉ SIMKÓ Ágnes (szerk.): A mediáció. A közvetítői tevékenység. Budapest 2006
- SZIGLIGETI Viktor: A házassági bontópert megelőző előkészítő eljárás. Jogtudományi Közlöny 1954/7–8. sz. 299–303.
- VARGA Szabolcs: A családi közvetítés (mediáció) specifikumai és problémái. De iurisprudentia et iure publico 2009/2. sz. 1–33.
- <https://birosag.hu/ugyforgalmi-adatok/birosagi-ugyforgalom-2018-eves-adatai>
(2019. 04. 11.)

A gyermek szerepe a válási mediáció során. Szakmai ajánlás – Tervezet, 2017. március
<http://www.mediacioscentrum.hu/wp-content/uploads/A-gyermek-szerepe-a-v%C3%A1l%C3%A1si-medi%C3%A1ci%C3%B3-sor%C3%A1n.pdf> (2019. 04. 16.)
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52002DC0196> (2019. 05. 09.)
http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_ec_code_conduct_en.pdf (2019. 04. 10.)
<https://rm.coe.int/cepej-2018-24-en-mediation-development-toolkit-european-code-of-conduc/1680901dc6> (2019. 05. 09.)
<http://www.mediacioscentrum.hu/wp-content/uploads/A-gyermek-szerepe-a-v%C3%A1l%C3%A1si-medi%C3%A1ci%C3%B3-sor%C3%A1n.pdf> (2019. 04. 16.)
https://birosag.hu/sites/default/files/2018-11/reszletes_elemzes_a_2018._i._felev_birosagi_ugyforgalomrol__1.pdf (2019. 04. 11.)